

Kopplamoppdrett på New Zealand - med norsk vri

Forfatter

Synnøve Vatn, Animalia

Lisbeth Hektoen, Animalia

Sammendrag

I Norge har vi mange års erfaring med oppdrett av kopplam. På New Zealand er ikke dette så vanlig. Vi har besøkt et ektepar som har endret sitt oppdrett ut fra norske anbefalinger.

Publisert

2013

Referanse

Sau og Geit nr. 2/2013

Utskriftsdato

08.06.2023 www.fag.nsg.no

Kopplamoppdrett på New Zealand – med norsk vri

I Norge har vi mange års erfaring med oppdrett av kopplam. På New Zealand er ikke dette så vanlig. Vi har besøkt et ektepar som har endret sitt oppdrett ut fra norske anbefalinger.

I 2004 tok Claire Bull på New Zealand kontakt pga. problemer med oppblåste kopplam. Løpemagesjukdom og oppblåste lam var tema for doktorgradsarbeidet til Synnøve. Gjennom informasjonsutveksling over lengre tid og kontakt også med Ingebrigt Sandbu fra Gudbrandsdalen la Claire om

oppdrettet sitt etter våre anbefalinger. Det har nettopp vært en stor saueveterinærkongress på New Zealand, og i den forbindelse hadde vi mulighet til å besøke Claire og hennes mann Gerald og høre mer om deres erfaringer.

Gården og landbruk på New Zealand

Claire og Gerald driver 3 gårder med til sammen 5300 søyer og 450 ammekyr. Gårdene ligger på vestkysten av nordøya på New Zealand i et bølgete ås-landskap. Både melk og kjøttproduksjon på New Zealand er basert på beiting. Tilleggsfôring brukes i økende grad, men i langt mindre omfang enn i Norge, selv i melkeproduksjon på storfe. Det er derfor ekstra viktig å tilpasse lamming og kalving til perioder der det er nok gress av god kvalitet. Da vi var på besøk nå i februar (slutten på sommeren på New Zealand) var det tørke og mange melkebønder måtte avsinne eller selge kyr på grunn av manglende tilgang på beitegras.

Gjødsling av beitene er ofte basert på bruk av småfly og mange bønder har egen flystripe (se bilde), men ikke akkurat asfaltert og flat! Dyra går ute hele året, og de eneste driftsbygningene man ser er redskapsskur, skur for klipping, ullhåndtering og behandling av sau. I melkeproduksjonen er melkekaruseller vanlig. Besetningene er ofte på flere tusen sauer og/eller flere hundre storfe. Lamming og kalving foregår ute i det fri, og kommer det en vårstorm kan det få dramatiske konsekvenser for overlevelsen til de nyfødte. Det er ikke lengre landbrukssubsidier for bøndene, og de har store varia-

Claire og Gerald Bull driver tre gårder på vestkysten av nordøya på New Zealand. De har ca. 5300 sau og 450 ammekyr. (Foto: Lisbeth Hektoen)

sjoner i inntektene sine knyttet opp mot endringer i verdensmarkedet. Fra i fjor til i år hadde kjøttprisene på lam nesten blitt halvert.

Kopplamoppdrett

Med økende lammetall har behovet for oppdrett av kopplam økt også på New Zealand, selv om det fortsatt ligger under det vi kjenner fra Norge. I underkant av 10% av søyene til Claire og Gerald får trillinger. Røft landskap og manglende tilskuddsføring gjør at 3 lam ofte er ett for mye, og for noen er også 2 lam for krevende. Totalt har Claire ca. 100 kopplam i året på den ene gården. Opprinnelig ble kopplammene føret med varm drikke basert på tørrmelk eller myse. Melka ble gitt fra flaske, fra 2-4 ganger daglig avhengig av alder. Opp mot 25% døde imidlertid etter å ha blitt akutt syke med oppblåst mage ved 3-5 ukers alder. Etter anbefaling fra Norge ble både jernbehandling og syrning av melk prøvd. Claire bruker yoghurt naturell til syrning. Etter litt søking var det også mulig å få tak i et jernpreparat, som i motsetning til i Norge ikke finnes i ren form. Etter innføring av disse tiltakene var det ingen lam som ble oppblåste det første året!

Fram til i dag har Claire og Gerald fortsatt gode resultater med kopplammene, men de har lagt om fra å føre dem opp til slakt til å selge dem som kjæledyr. På New Zealand er det vanlig med en liten hageflekk og «pet-day» på skolen. Kjælelam er derfor populært i litt mer landlige områder. Vi anbefaler alle å gå inn på YouTube og ta en titt på den sjarmerende videoen *Lucy the pet lamb plays ball*. Lucy kommer fra Claires kopplamoppdrett.

Lammene får råmelk fra ku første 2 døgn og så settes de på individuell flaskeføring med varm søtmelk basert på tørrmelk. De selges når de er ca. 1 uke gamle. Kjøperne anbefales å føre lammene med romtemperert syrna melk fra ca. 2 ukers alder, og det hindrer at de blåser opp. Løpesjukdom på lam som går med mora ser ikke ut

Her ser vi flystripa som brukes når beiten skal gjødsles. Den er ikke akkurat flat.
(Foto: Lisbeth Hektoen)

til å være et problem så langt, i motsetning til hva vi ser i enkelte norske flokker.

Likheter og ulikheter

Landbruket på New Zealand skiller seg fra norske forhold på de fleste områder. Selv om det er større fokus på flokk og mindre overvåking av det enkelte dyr, er også produsenter «down under» opptatt av økonomi og dyrevelferd. Noen helseproblemer er helt ukjente for oss, som f.eks. facial eczema (overfølsomhet for sol pga. leverskade), som skyldes giftstoffer fra sopp på gresset som oppformerer ved varme og fuktighet. Dette er et stort problem, og det finnes egne varslingsjenester som advarer bøndene når det nærmer seg farlige forhold. Andre problemer er like, slik som oppblåste kopplam, og vi kan løse utfordringene ved å utveksle erfaringer.

*Av Synnøve Vatn og
Lisbeth Hektoen,
Helsetjenesten for sau, Animalia*

Kjøperne synes det er koselig å føre lammene med flaske. Kopplammene føres derfor med flaske før de selges som «pet lambs» når de er ca en uke gamle.
(Foto: Claire Bull)

